

Sivas Orta Anadolu’da tarihi önemi haiz bir ildir. Daha ilk çağlardan itibaren birçok kavim burada iskân tutmuş kendisinden izler bırakmıştır. Bunun yanında Sivas başkentlik yapmış birkaç yüzyıl da eyalet merkezi olmuştur. Sivas coğrafi konum bakımından da ayrı bölgelerden ayrı karakterde ve farklı kültürden olan insanların uğrak yeri haline gelmiş böylece yıllar boyu ticarî iktisadî sosyal ve kültürel açıdan devamlı etkileşim içinde kalmıştır. Bundan dolayıdır ki Sivas Orta Anadolu’da bir kültür merkezi olmuş bu özelliğini yıllarca korumuştur.

Diğer taraftan Sivas tarih boyunca Anadolu’da Âşık Edebiyatı’nın yaygın olarak yaşatıldığı il olma vasfına da sahiptir. İlk temsilcilerine XVI. yüzyılda rastladığımız yöredeki âşıkların sayısında bu yüzyıldan günümüze kadar pek çok artış olmuştur. Sayı fazlalığına bakarak Sivas “âşıklar yatağı” olarak nitelendirilmiştir.

Toplunun gözü kulağı inancı düşüncesi dünya görüşü hülasa sözcüsü olan âşıklar hemen her konuda şiirler söylemişlerdir. Cumhuriyetin temelinin atıldığı Sivas’ta bu yörenin âşıkları söyledikleri pek konudaki şiirin yanı sıra birlik-beraberlik dayanışma Sivas Kongresi vatan savunması ve sevgisi gibi millî konularda da şiirler söylemişlerdir. Bu konulardan birisi de cumhuriyettir.

Kısa zaman içinde toparlayabildiğim dokuz şiiri aşağıya kaydediyorum. Bunları söyleyenlerle başlıkları şöyledir:

Ali Rıza Yalçın-Cumhuriyet
Doğu Âşığı-Cumhuriyet’e
İlhami (Arslantaş)-Sivas
İsmail Nar-Cumhuriyetle
Nizami Sunguroğlu-Cumhuriyet 82 Yaşında
Mazlumî (Ali Ballıktaş)-Cumhuriyet
Mazlumî (Uğur Kaya)-Cumhuriyet Destanı
Ömer Tombul-Türkiye Cumhuriyeti
Nizamettin Kayhan-Cumhuriyet Seni Seni
.....

Ali Rıza Yalçın

(Divriği-Kaygısız köyü 1929-1990)

Cumhuriyet

Açtığın ışıklı nurlu yolunda
Bugün Cumhuriyet elli yılında
Cihan gelse evren kopsa yerinde
Emanetin Cumhuriyet bu vatan
Yerinde rahat ol ey şehit yatan

Özgürlüğe tüter baba ocağım
Ebedî dalgan nazlı sancağım

*Yayımlandığı yer: *Kültür Evreni*, S. 14, Sonbahar 2012, s. 70-80.

Gerekse uğrunda ben öleceğim
Emanetin Cumhuriyet bu vatan
Yerinde rahat ol ey şehit yatan

Atamın uğrunda öldüğü yerde
Aynı inanç yine yüce millette
Bugün torunların güçlü el elde
Emanetin Cumhuriyet bu vatan
Yerinde rahat ol ey şehit yatan

Hâkimiyetime istiklâlime
Cumhuriyetime hürriyetime
Ali Rıza kast ettirme millete
Emanetin Cumhuriyet bu vatan
Yerinde rahat ol ey şehit yatan¹

Doğu Âşığı
(Şarkışla-Mengensofular köyü 1938 doğumlu)

Cumhuriyet'e

Ne yatıyon uyansana kadersiz
Menfâtçiler yok mu namussuz arsız
Ey Ata'm yanıyom kalmışım susuz
Ölürsem cesedim sar Cumhuriyete

Gözünü değiştir bakma kör gözle
Beni aldataman sen kuru sözle
Coştum bağıriyom yüksek avazla
Kalbim de geliyor dar Cumhuriyete

Birlik olmayınca adam olaman
Ey çıkarıcı dayı orda kalaman
Beni güldürmezsen sen de gülemen
Kanımla şahitti yer Cumhuriyete

Yirmi dokuz Ekim yirmi üçlerden
Coştum yine çıkacağım çemberden
Cumhuriyet kurmuş Ata'm ve dedem
İçimde bol sevinç var Cumhuriyete

Hikâye değildir kader davası
İlk önce yokladı o Türk Sivas'ı
Benlikle olmaz ha hürlük davası
Yağdırma yaz günü kar Cumhuriyete

¹ İsmail Metin, *Ali Rıza Yalçın*, Ankara, 2002, s.64.

Bir Türk coşmuş sarılıyor vatana
Hürce konuş hürsen sen kana kana
Kini iddiayı bırak bir yana
Canını isterse ver Cumhuriyete

Tarif edemiyom daha doğrusu
Hür Türk'ün cihanda yeri ve sesi
Kutlu olsun bin dokuz yüz yetmiş dört senesi
Doğ'Âşığı olmuş yâr Cumhuriyete²

İlhami (Arslantaş)

(Kangal-Etyemez köyü 1960 doğumlu)

Sivas

Adı vilâyettir başında vali
Yürekler acısı Sivas'ın hali
Sanayisi yoktur göçmüş ahali
Cumhuriyet şehri Sivas nerede

Sevr'in karanlığı o gün yırtıldı
Yurduma temeller burda atıldı
Ulus-Devlet şimdi kime satıldı
Cumhuriyet şehri Sivas nerede

Derin tarihiyle kültür ocağı
Ozanlar diyarı köyü bucağı
İade etsinler büyük sancağı
Cumhuriyet şehri Sivas nerede

Bu davaya ait divan kurulsun
Faili kimlerdir sorgu sorulsun
Dört bir yanı fabrikayla sarılsın
Cumhuriyet şehri Sivas nerede

Hiç durmak olur mu uzay çağında
Maden cevher dolu her bir dağında
Barajlar kurulsun Tohma çayında
Cumhuriyet şehri Sivas nerede

Kurulsun çarşılar işlesin şu hal
Birlikle kalkınsın orada mahal
Yanık türkülere dönmüş bu ne hal
Cumhuriyet şehri Sivas nerede

Ekmek kapısıydı Cer Atölyesi

² Âşık Doğ, *Çoban Çiçekleri*, İstanbul, 2003, s. 49.

Kimler susturdular binlerce sesi
Özelleştirmeymiş bu neyin nesi
Cumhuriyet şehri Sivas nerede

Kapanmış köylerin tüm okulları
Sefalet mahkûm yetim dulları
Viraneye dönmüş evi yolları
Cumhuriyet şehri Sivas nerede

İlhamî'yim yalanları silmişim
Her dem hakkı hakikati bilmişim
Kangal Etyemez'den göçüp gelmişim
Cumhuriyet şehri Sivas nerede³

İsmail Nar

(Kangal-Karanlık köyü, 1940 doğumlu)

Cumhuriyetle

Milletin önderi ey büyük Ata'm
Çiziğin yoldayız Cumhuriyetle
Kan döktük can verdik kurtuldu vatan
Çiziğin yoldayız Cumhuriyetle

Yıktın padişahın tacı tahtını
Ak ettin milletin kara bahtını
Açtın önümüze barış ufkunu
Çiziğin yoldayız Cumhuriyetle

Atamız kurmuştur yıkılmaz devlet
Esareti kabul etmez bu millet
Cumhuriyet geldi kalktı cehalet
Çiziğin yoldayız Cumhuriyetle

Ulusça el ele birlik olmuşuz
Tarım teknoloji tezgâh kurmuşuz
Çağdaş uygarlığı örnek almışız
Çiziğin yoldayız Cumhuriyetle

Cumhuriyet ile ilim fen doldu
Okullar açıldı öz Türkçem geldi
İlkelerin ile devrimler doldu
Çiziğin yoldayız Cumhuriyetle

Laik Cumhuriyet düzenimiz var
Bizi tarihlere yazanımız var

³ Doğan Kaya, *Sivas Halk Şairleri*, C. III, Sivas, 2009, s. 302-303.

Atatürk yolunda ozanımız var
Çiziğin yoldayız Cumhuriyetle

İsmail Nar'dan selâm sizlere
Bayramımız kutlu olsun bizlere
Gerçek yol ayandır gören gözlere
Çiziğin yoldayız Cumhuriyetle⁴

Nizami Sunguroğlu

(Sivas ili Şarkışla-Deliilyas kasabası 1950 doğumlu)

Cumhuriyet 82 Yaşında

Konuşan bir Türkiye özgürlükle barışık
Durmak yok yetmiş beşte yüzyıllara alışık
Bu topraktan fışkıran insanımın gür sesi
Kültürlerin öz yurdu kan bağıyla karışık
Koru yücelt sen onu yaşasın Cumhuriyet
Başım göklere erdi ay yıldızım hürriyet

Asırlarca birlikte sevgiyi yumak yaptık
Koşmak için hedefe cehaletle savaştık
Engel çıksa ne yazar hedefimiz çağdaşlık
Ne kaldı bak yüz yıla adım adım yaklaştık
Koru yücelt sen onu yaşasın Cumhuriyet
Başım göklere erdi ay yıldızım hürriyet

Dokudu bak kadının yurdumu ilmek ilmek
Hep beraber yürüdük aç susuz verdik emek
Her nefeste bir düğüm ata ata yıllara
Ata'yla geldik biz de üç çeyreklik bu asra
Koru yücelt sen onu yaşasın Cumhuriyet
Başım göklere erdi ay yıldızım hürriyet

Her köşesi yurdumun tarihe damga vurdu
Kara saban tutan el kalem tutan el oldu
Bilgi çağı bizimle hedefimiz aydınlık
Cumhuriyet özgürlük hedefe giden yoldu
Koru yücelt sen onu yaşasın Cumhuriyet
Başım göklere erdi ay yıldızım hürriyet

İlim bilim fen dedin hep yürüdük izinden
Özgürce yaşıyoruz hepsi senin yüzünden
İnkâr etmek mümkün mü yaptığın hizmetleri
Sen rahat uyu Ata' m çıkmıyoruz sözünden
Koru yücelt sen onu yaşasın Cumhuriyet

⁴ İsmail Nar, *Duygu Seli*, Ankara, 1999, s. 32-33.

Başım göklere erdi ay yıldızım hürriyet

Nasırlaşan ellerin alın teri göz nuru
Altmış milyon tek vücut Türklüğün son gururu
Hedefimiz hep aynı ölmek de yok dönmek de
Cumhuriyet Türklüğün namus şeref onuru
Koru yücelt sen onu yaşasın Cumhuriyet
Başım göklere erdi ay yıldızım hürriyet

Mazlumî (Ali Ballıktaş)

(Divriği-Ödek köyü, 1956 doğumlu)

Cumhuriyet

Sorarsanız eğer aşkımı benim
Yârim Cumhuriyet yârim Atatürk
Y da sarayımı köşkümü benim
Yerim Cumhuriyet yerim Atatürk

Tutsaklık barınmaz özümde benim
Bağımsızlık ezgi sazımda benim
Zerre hilaf yoktur sözümde benim
Varım Cumhuriyet varım Atatürk

Demokrasi kiblem ayrı duramam
Onsuz bir menzile gidip varamam
Yüzseler assalar ödün veremem
Serim Cumhuriyet serim Atatürk

Mazlumî cumhurdur Atatürk ile
Getirmem gönlüme zerrece hile
Karşıma mangalar dizilse bile
Derim Cumhuriyet derim Atatürk⁵

Mazlumî (Uğur Kaya)

(Sivas, 1962 doğumlu)

Cumhuriyet Destanı

Çıkıp birden karaların içinden
Allarıyla Cumhuriyet kurdular
İstiklâle Türk milleti ant içti
Dilleriyle Cumhuriyet kurdular

Ulu önder bu millete nur oldu
Bir doğuya bir batıya soruldu

⁵ Ali Ballıktaş, *Bizi Yolumuzdan Eğlemesinler*, Ankara, 2004, s. 7.

Samsun Sivas Erzurum'a varıldı
Yollarıyla Cumhuriyet kurdular

Bütün millet savaşmalı çare yok
Hani silah? Şu düşmanı vuran yok
Köyde kentte hiç kimsede para yok
Pullarıyla Cumhuriyet kurdular

Azma hain düşman uluyup azma
Bir gelin vurulmuş başında yazma
Eller tüfek değil taşıyor kazma
Belleriyle Cumhuriyet kurdular

Haçlı göz dikeyor bin yılı aşkın
Kaçıyor düşmanlar hem de pek şaşkın
Kan ile çağladı Sakarya coşkun
Selleriyle Cumhuriyet kurdular

Bir emirle siperlerde buluşan
Canla başla bu vatana çalışan
Şan şerefle şehitliğe ulaşan
Kullarıyla Cumhuriyet kurdular

Asırlardır düşman geldi haç ilen
Şifa bulmaz yaraları açılan
Cephelerde inanç ile geçilen
Yıllarıyla Cumhuriyet kurdular

Savaşa dek ellerinde tutulan
Canla başla bu savaşa katılan
Yırtık-pırtık üzerinde yatılan
Çullarıyla Cumhuriyet kurdular

Bu topraklar düşmanlara dar idi
Düşmanlar ki kaçacak yer aradı
Millet kazma kürek ile yürüdü
Mallarıyla Cumhuriyet kurdular.

Bütün yurttaki hak sesiyle gürleşen
Şehitlerle destanlarda pırleşen
Aynı inanç amaçlarla birleşen
Elleriyle Cumhuriyet kurdular

Kara bulut bu vatana çökende
Türk beynine hürriyeti ekende
Hür bir vatan için eller dikende
Gülleriyle Cumhuriyet kurdular

Tek bir fikir tek bir beyin olanlar
Şehitlerle gazi olup kalanlar
Hakk’a tapıp bu rüzgârla gelenler
Yelleriyle Cumhuriyet kurdular

Göğsündeki iman ile yürüdü
Yüce Allah bu vatanı korudu
Tek bir ağaç Cumhuriyet var idi
Dallarıyla Cumhuriyet kurdular

Yunan Ege Denizi’ne döküldü
İngilizler bu savaşta yıkıldı
Fransızlar kızgın kumda yakıldı
Çöllerleriyle Cumhuriyet kurdular

Ulu önder Türklüğünün özüyle
Bu millete verdi güven sözüyle
Mazlum der ki âşıklar da saziyla
Telleriyle Cumhuriyet kurdular⁶

Ömer Tombul

(Sivas-Gaziköy 1947 doğumlu)

Türkiye Cumhuriyeti

Yüz yıllar boyunca nice engeli
Aşasın Türkiye Cumhuriyeti
Sarsılmamak için düzgün dengeli
Koşasın Türkiye Cumhuriyeti

Osmanlı Devleti kalpten vuruldu
Boz bulanık akan sular duruldu
Gönüller nehrine köprü kuruldu
Coşasın Türkiye Cumhuriyeti

Ben hep coştum eşlik ettim sellere
Sen benimsin vermem seni ellere
Güçlü süper devlet diye dillere
Düşesin Türkiye Cumhuriyeti

Tüm minarelerden ezan okunur
Bu ses gönüllere pek hoş dokunur
Yaprağın ay yıldız her dal sokunur
Meşesin Türkiye Cumhuriyeti

⁶ Doğan Kaya, *Acıyurtlu Halk Şairleri*, Sivas, 1999, s. 145-147.

Her vatandaş hürdür değildir köle
Hür olmayan insan hiç nasıl güle
Seni canı gibi seven gönüle
Neşesin Türkiye Cumhuriyeti

Vatana saldırdı her karayılan
Bozuldu düşmanın çizdiği plan
Ateşler içine korkmadan dalan
Maşasın Türkiye Cumhuriyeti

Türk arı misali bu vatan balı
Şanlı al bayrağa selam durmalı
Devletler içinde üniformalı
Paşasın Türkiye Cumhuriyeti

Çalışkan olanlar çıkarmış Ay'a
Çalışkan olmayan gidermiş yaya
Bu Anavatandan sen de uzaya
Taşasın Türkiye Cumhuriyeti

Atatürk güldürdü bunca sağları
O'dur çözen kör düğümlü bağları
Şanlı jetler ile nice dağları
Aşasın Türkiye Cumhuriyeti

Ömer Tombul Türk-Kürt kardeş bu kullar
Bölmek ister seni sapık akıllar
Dilerim Allah'tan nice yüzyıllar
Yaşasın Türkiye Cumhuriyeti⁷

Nizamettin Kayhan
(Hafik, 1957-1999)

Cumhuriyet Seni Seni
Canım kadar seviyorum
Cumhuriyet seni seni
Düşmanıma övüyorum
Cumhuriyet seni seni

Vatanıma oldun ılık
Türlü ilme oldun kaşık
Ecnebler sana âşık
Cumhuriyet seni seni

Yetmiş iki yıldan beri

⁷ Ayşe Benek Kaya, *Halk Şairi Ömer Tombul*, Sivas, 2005, s. 219-220.

Hedefimiz hep ileri
Sever sivil ve askeri
Cumhuriyet seni seni

Sensiz garip kalır toprak
Sensiz dalda açmaz yaprak
Başımız dik alnımız ak
Cumhuriyet seni seni⁸

⁸ Nizamettin Kayhan, *Hafik'te Zaman*, Hafik, 1996, s. 21.